

VIDEO: Podívejte se na klipy ke znělkám pro EURO 2008

Pentagon chce platit české vědce. Máme jejich seznam

[iHNed.cz](#)[MaM](#)[FinWeb](#)[KariéraWeb](#)[Semináře](#)[Reality](#)[Počasí](#)[TV program](#)

pokročilé hledání »

NÁZORY&KOMENTÁŘE

[Archiv](#)[EKONOM.CZ](#)[téma ekonomu](#)[rozhovor týdne](#)[analýzy&trendy](#)[názory&komentáře](#)[právo&daně](#)[peníze&burzy](#)[lidé](#)[firmy&trhy](#)[politika&byznys](#)[kariéra&řízení](#)[trh realit](#)[věda&technologie](#)[inspirace](#)[REDAKCE](#)[PŘEDPLATNÉ](#)[INZERCE](#)[ON-LINE REKLAMA](#)[VYDAVATEL](#)[BANKOVNICTVÍ](#)[FINANČNÍ PORADCE](#)[PRÁVNÍ RÁDCE](#)

EKONOM.IHNED.CZ 20. 3. 2008 00:01 (aktualizováno: 20. 3. 2008 00:35)

CHARAKTERISTIKA KAPITALISMU

Nezdravý úbytek ctnosti

Robert Skidelsky přemítá o otázkách antiglobalistických aktivistů a morální zranitelnosti trhů.

Zdá se, že ke kapitalismu neexistuje žádná soudruzná alternativa. A přesto se daří protitržním náladám, vyjádřeným například v moralistickém odporu vůči globalizaci. Protože bez mravního základu nemůže žádný společenský systém dlouho přežít, jsou otázky vznášené antiglobalistickými aktivisty naléhavé. Za současné hospodářské krize to platí víc než kdy jindy.

Dodatečná prémie

Je těžké upřít trhu jistou morální hodnotu. Ostatně připisujeme ji jak procesům, tak důsledkům, jak dokládá přesvědčení, že "účel nespíše prostředky". Mravně je samozřejmě lepší, aby nám zboží zajišťovali svobodní pracující než otroci a abychom si zboží sami vybírali, než aby nám jej vybíral stát. Fakt, že tržní systém je co do tvorby bohatství a uspokojování potřeb účinnější než jiné systémy, je dodatečná prémie.

Morální kritika trhu se soustřeďuje na sklon nahrávat nevalným motivům a tím podporovat nežádoucí důsledky. O kapitalismu se rovněž soudí, že postrádá princip spravedlnosti. Pozastavme se u charakteru tohoto systému. Často se tvrdilo, že kapitalismus odměňuje vlastnosti, jako je sebeovládání, píle, vynalézavost, hospodárnost a rozvážnost. Na druhou stranu vytlačuje ctnosti, jež nemají ekonomické využití, jako třeba hrdinství, čest, štedrost a soucit. (Hrdinství zčásti přežívá v romantizované představě "hrdinného podnikatele".)

Co je smyslem výroby

Problém nespočívá jen v mravní nedostatečnosti ekonomických ctností, ale i v jejich úbytku. Píle a vynalézavost se sice stále odměňují, ale sebeovládání, hospodárnost a rozvážnost se nepochybně začaly vytrácet s první kreditní kartou. Na movitém Západě si všichni půjčují, aby jejich spotřeba byla co nejvyšší. Například Spojené státy se stejně jako Velká Británie utápějí v dluzích.

Adam Smith napsal, že "spotřeba je jediným účelem a smyslem výroby". Spotřeba však není etickým cílem. Není jednoznačně lepší mít pět aut než jen jedno. Člověk musí spotřebovávat, aby žil. A spotřebovává víc, než potřebuje, aby žil dobře. Z etického hlediska je spotřeba prostředkem dobra a tržní systém je neúčinnějším nástrojem k vyzdvižení lidí z chudoby: v Číně a Indii tak činí úžasným tempem.

To ale nevyhovává o tom, v jakém bodě nás spotřeba uvrhne do nesprávného způsobu života. Chtějí-li lidé více drog, trh jim umožní je konzumovat do sebezničení. Vytváří nadměrnou nabídku zboží, které je morálně škodlivé, a nedostatečnou nabídku zboží mravně prospěšného. Co se týče kvality života, musíme se spoléhat na morálku, ne na trh.

Je nespravedlivé vinit trh ze špatného mravního rozhodování. Lidé se mohou rozhodovat sami.

Tržní systém ale spoléhá na určitý motiv k jednání - Keynes jej nazýval "láskou k penězům", který má sklon podrývat tradiční mravní poučení. Paradoxem kapitalismu je, že hrabivost, nenasytost a závist proměňuje ve ctnosti.

Princip spravedlnosti

Poslední morální potíží kapitalismu je to, že neexistuje princip spravedlnosti. Modely dokonale konkurenčního trhu se všemi informacemi ukazují, že výnosy všech výrobních faktorů odpovídají jejich mezním produktům: všichni jsou placeni podle toho, jakou mají hodnotu. Spravedlnost distribuce se údajně zajistí spravedlností směny.

Žádný kapitalistický tržní systém však spontánně ke spravedlnosti směny nevede. Vždy existuje monopolní moc, zasvěcení mají víc informací než nezasevěcení, neznalost a nejistota jsou vsudypřítomné a očekávání zůstávají nenaplněna. Spravedlnost směny je třeba dodat zvnějšku trhu. Společně tudíž na stát, že zajistí společenské statky, jako je školství, bydlení a zdravotní péče.

Konečně tvrzení, že každý je za ideálních podmínek placen dle své hodnoty, je ekonomické, nikoli morální hodnocení. Neslučuje se s naší morální intuicí, že plat generálního ředitele by neměl 500násobně převyšovat průměrnou mzdu jeho pracujících, ani s přesvědčením, že pokud je něčí mzda při rovnováze trhu příliš nízká na přežití, nemělo by se dopustit, aby zemřel hlad.

Přestože dnes trh nemá vážné vyzyvatele, je morálně napadnutelný. Stal se nebezpečně závislým na ekonomickém úspěchu, takže každý rozsáhlejší hospodářský nezdar odhalí mělkost jeho morálních tvrzení. Řešením není trh rušit, ale znovu naplnit potřeby mravnosti. Nejjednodušším způsobem, jak toho docílit, je omezit reklamu. To by zredukovalo roli nenasytosti a závisti ve fungování trhu a vytvořilo prostor pro úspěšný rozvoj jiných motivů.

© Project Syndicate 2008

www.project-syndicate.org

Robert Skidelsky

- člen britské Sněmovny lordů.
- Emeritní profesor politické ekonomie na univerzitě ve Warwicku.
- Autor oceněného životopisu ekonoma Johna Maynarda Keynesa.
- člen správní rady Moskevské školy politologie.

EKONOM

Autor/ři:

[Vyhledat články autora](#)

[PŘEJÍT NA NÁZORY](#)

[PŘIDAT NÁZOR](#)

[VYTISKNOUIT](#)

[ULOŽIT](#)

[POSLAT](#)

ULOŽIT A SDÍLET ČLÁNEK

NÁZORY ČTENÁŘŮ

Uložte si či sdílejte článek v sociální síti
(po registraci zdarma)

NENÍ VLOŽEN ŽÁDNÝ NÁZOR.

[PŘIDAT NÁZOR](#)

Google

newsvine

facebook

furl

yahoo!

digg

del.icio.us

reddit

mister wong

Autorská práva vykonává vydavatel. Jakékoli užití částí nebo celku, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (mechanickým nebo elektronickým) i v jiném než českém jazyce bez písemného svolení vydavatele je zakázáno.

Zpravodajství:

[Hlavní strana](#), [Domácí](#), [Zahraniční](#), [Ekonomika](#), [Kultura](#), [Sport](#), [Proč ne?!](#), [FinWeb](#), [DigiWeb](#), [KariéraWeb](#), [Vzdělávání](#), [Cestování](#), [Reality](#)

Deníky, týdeníky:

[Deník Hospodářské noviny s přílohami IN magazín](#), [Víkend](#), [Exportér](#), [Proč ne?!](#), [Týdeník Ekonom](#), [Týdeník Marketing & Media](#), [Obchodní věstník](#), [HNOnline.sk](#)

Měsíčníky:

[Bankovníctví](#), [Finanční management](#), [Finanční poradce](#), [ManagerWeb](#), [Moderní řízení](#), [Právní rádce](#), [HR management](#), [Trend Marketing](#), [Sign](#), [Regal](#), [Sport&wellness](#), [Hotel & spa](#), [Business Spotlight](#), [Dotace](#), [Stavitel](#), [Technik](#), [Moderní obec](#), [Logistika](#), [Odpady](#)

Ostatní:

[Počasí](#), [TV](#), [Zprávy na mobil](#), [Knihy](#), [Langmaster](#), [Veřejné soutěže](#), [Online rozhovory](#), [Semináře](#), [Podniky informují](#)

Speciály:

[Zájezdy on-line](#)

Copyright © 1996-2008 ECONOMIA a. s., divize Economía OnLine, člen UVDT, Sekce vydavatelů internetových titulů. ISSN 1213-7693
Informace o inzerci, inzertní kontakt [inzerce\(z\)ihned.cz](mailto:inzerce(z)ihned.cz), redakční kontakt [redakce\(z\)ihned.cz](mailto:redakce(z)ihned.cz). Další kontakty [zde](#).